

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 1

WETENSCHAPPELIJKE NAAM: *Elephas maximus*

Ik ben een: zoogdier

Aantal jongen: 1, bij uitzondering 2

Zwanger: 20 - 24 maanden

Volwassen met: ongeveer 9 - 12 jaar

Maximale leeftijd (wild): ongeveer 50 jaar

Gewicht: man zo'n 3.000 tot 4.000 kg, vrouw tot zo'n 6.000 kg

Schouderhoogte: ongeveer 3 meter

Lengte: ongeveer 5 meter

Woonplaats: In regenwoud, grasland en bosgebied (wereldkaart: in India, Assam, Birma, Thailand, Vietnam, Laos, Malakka, Sumatra en Sri Lanka).

Voedsel: plantaardig, bijvoorbeeld gras, boomwortels, -schors, bamboe, bladeren en fruit.

Vijanden in de natuur: hoofdzakelijk de mens.

Bedreiging: bedreigd

Wist je dat: de olifant zijn slurf gebruikt als snorkel wanneer hij zwemt?

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 2

WAAR KUN JE DE AZIATISCHE OLIFANT AAN HERKENNEN?

Indische olifant

Afrikaanse olifant

Indische olifant

- kleinere oren
- bolle rug
- slurf heeft 1 vinger aan het uiteinde
- kortere slagatanden, bij vrouwtjes zelfs vaak niet zichtbaar
- 5 nagels aan voor-, 4 aan achterpoten
- minder groot en zwaar (tot 6.000 kg)

Afrikaanse olifant

- grotere oren
- aflopende, holle rug
- slurf heeft 2 vingers aan het uiteinde
- langere slagatanden, zowel vrouwen als mannen
- 4 of 5 nagels aan voor, 3 aan achterpoten
- groter en zwaarder (tot 7.000 kg)

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 3

Slurf

...en toen kwam er een olifant met een lange slurf en die blies het hele verhaaltje uit... waarmee dan? Met zijn lange slurf. Eigenlijk is de slurf een samengroeiing van de heel lange neus en de bovenlip. De slurf is heel gevoelig. Olifanten pakken er voedsel mee op om het naar de bek te brengen. Ze zuigen er water mee op (wel 6-10 liter). Ze spuiten het in hun bek om te drinken of over hun rug. Lekker afkoelen en schoonspelen. De slurf is supersterk. Er zitten wel 40.000 spiertjes in.

En ruiken en voelen?

Weet je nog? Neus en lip samen. Dus ja, ook ruiken doen ze met hun slurf. Door de slurf lopen de reukkanalen die eindigen in de neusgaten. Olifanten kunnen heel erg goed ruiken. Maar ze kunnen ook heel goed voelen met het uiteinde van de slurf. Als je van dichtbij kijkt zie je één uitsteeksel aan de slurf. Dat lijkt net een klein stomp vingertje. De slurf is dus héél belangrijk! Als een olifant aan de slurf gewond is is de kans groot dat hij dood gaat.

Tanden

Een Aziatische olifant heeft twee slagatanden. We noemen het ook wel stootatanden. Bij de man kunnen ze best lang worden maar bij de vrouw blijven ze kort. Soms zo kort dat ze niet zichtbaar zijn als de olifant haar bek dicht heeft. De tanden van de man kunnen heel verschillend van vorm zijn, doordat er bijvoorbeeld één telkens gebruikt wordt om in de grond te graven. Die slijt dan sneller.

Kiezen

Verder hebben olifanten 4 grote, dwars geribbelde kiezen; 2 in de onderkaak en 2 in de bovenkaak. Een kies bestaat uit een flink aantal platen ivoor die met een soort cement aan elkaar zitten. Zo krijg je allemaal ribbels. Een pasgeboren olifantje heeft al kiezen. In het begin zijn die nog bedekt door tandvlees. Wij mensen wisselen één keer in ons leven onze tanden en kiezen. Een olifant wisselt zijn kiezen vijf keer tijdens zijn hele leven. Bij ons duwt een nieuwe kies de oude naar boven tot hij uitvalt. Bij olifanten duwt de nieuwe kies de oude langzaam naar de voorkant. Deze versleten kies brokkelt langzaam af en valt er in stukjes uit. De eerste kies is zo groot als een luciferdoosje, de laatste zo groot als een flinke baksteen. Wanneer de laatste kiezen versleten zijn, is de olifant meestal ook aan het eind van zijn leven.

Huid

Olifanten hebben een dikke huid met heel veel rimpels en plooien. Toch is die huid erg gevoelig. In de diepe huidplooien zitten veel lastige insecten. Ook olifanten kunnen luizen hebben. Nee, geen hoofdluis, want ze hebben niet zo veel haar, alleen maar aan de staartpunt en oogwimpers en enkele verspreid over hun lijf. Die luizen jeuken!!!

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 4

Olifanten verzorgen hun huid daarom heel erg goed. Ze poetsen, en schuren, nemen modder en zandbaden waar die insecten niet tegen kunnen.

En weet je waarom de olifantenhuid zo gerimpeld is? Na een bad of een sproeibeurt blijft er tussen de rimpels water staan. Dat is goed om de huid zo lang mogelijk vochtig te houden. Sommige mensen gebruiken daar dure crèmes voor ;-)

De Afrikaanse olifant, die in veel droger gebied voorkomt, heeft meer rimpels dan de Aziatische olifant. Logisch toch?!

Oren

Olifanten hebben grote oren. In de oren stromen allemaal bloedvaten. Kijk maar eens goed bij onze olifanten, dan kun je ze zien. Als olifanten het warm hebben, klapperen ze met hun oren. Het bloed in de bloedvaten van de oren koelt dan af en stroomt verder door het lijf dat daardoor ook weer een beetje afkoelt. Wij mensen hebben niet van die grote olifantenoren. Wij hebben een ander trucje. Wij spoelen koud water over onze polsen. Kijk maar, daar zie je ook bloedvaten lopen!

WAAR EN HOE LEEFT DE AZIATISCHE OLIFANT?

Azië

Op dit moment komen ze nog voor in India, Sri-Lanka en Zuidoost-Azië, inclusief Maleisië en Sumatra.

Familiegroep

Een olifantenman noemen we een bul. Een vrouw noemen we een koe. De bullen leven meestal alleen.

De rest van de olifanten leeft in een groep. Dat noemen we een kudde. Eén koe (meestal de oudste) is de baas, de leidster van de kudde. Een kudde olifanten bestaat uit een aantal koeien

die vaak zussen en dochters van de leidster zijn en natuurlijk ook hun jongen van verschillende leeftijden.

Op jezelf!

Als een bul ongeveer 10 tot 15 jaar is komt hij in de puberteit. Dan wordt hij weggestuurd uit de kudde. Hup, tijd om op jezelf te gaan wonen. Bullen uit verschillende kudden vormen vaak een pubergroep. Als de bullen ongeveer 20 jaar zijn, gaan ze steeds meer alleen leven. Dat is meestal op afstand van de verschillende olifantenkudden.

WAT EET DE AZIATISCHE OLIFANT?

Ver en veel zoeken

De Aziatische olifant eet alleen maar plantaardig voedsel: gras, boomwortels, -schors, bamboe,

bladeren en fruit. Ze moeten soms kilometers lopen om al dat voedsel te vinden.

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 5

HOE PLANT EEN OLIFANT ZICH VOORT?

Bullen en koeien

De koeien worden 3 tot 4 keer per jaar vruchtbaar. Dan kunnen ze zwanger raken. Maar dat duurt per keer maar 24 tot 48 uur.

De bullen leven niet in de kudde. Hoe weten ze dan dat er een koe klaar is om zwanger te raken? Als de koeien vruchtbaar zijn geven ze een geur af die door de bullen kan worden geroken. Zo'n geur noemen we een feromoon. Maar dat is nog niet alles. Olifanten kunnen een geluid maken dat wij mensen niet kunnen horen. Daar is het te laag voor. Olifanten kunnen dat wel horen. Zelfs als ze nog kilometers ver weg zijn. Al snel komen er bullen op de olifantenkoe af. Maar zij kiest zelf met welke bul ze wil paren.

Musth

Als een bul in de musth is, zal het vrouwtje meestal voor hem kiezen. 'Musth' weer zo'n moeilijk woord! Vanaf ongeveer 12 tot 16 jaar

komen de bullen regelmatig in de musth. Ze geuren dan heel erg sterk door een vloeistof die uit hun klieren komt lopen. Dat kun je ook zien. Die klieren zitten bij de slaap aan beide zijden van de kop. Wil je een moeilijker woord? Temporale klieren! De bul is in die periode best agressief en doet heel vaak stoer. Eigenlijk zegt hij met alles wat hij kan: 'ik zoek een vrouwtje om mee te paren om kleine olifantjes mee te maken.' Ook de bul maakt dat hele lage geluid om naar het vrouwtje te roepen. Weet je nog? Dat geluid dat voor ons te laag is om te horen?

Paring

Als de koe een bul gekozen heeft gaan ze paren. Dat duurt meestal heel kort, maar een paar minuten. Maar de zwangerschap duurt ongeveer 22 maanden. Dat is bijna 2 jaar!!!

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 6

Geboren!

Als het kleintje geboren wordt staat de hele groep daar bij. Als er geen moeilijkheden zijn laten wij dat in Diergaarde Blijdorp ook gebeuren. Dat noemen we "in de groep geboren worden". De moeder wordt door enkele koeien geholpen. Als ze bevallen is, kan ze even bijkomen. Een paar van de andere koeien zorgen even voor het jong. Meestal wordt er maar één jong geboren.

Het jong drinkt melk bij de moeder. Met de slurf? Nee dat doet het jong met de mond. Hij weet nog niet eens hoe hij die slurf precies kan gebruiken. De tepels van de koe zitten tussen de voorpoten. Wel drie jaar lang blijft het jong melk drinken bij de moeder maar al vanaf ongeveer 3 maanden eet het ook af en toe al wat plantaardig voedsel mee. Het duurt wel 5 jaar voor de olifantenkoe weer een nieuw jong gaat krijgen.

VIJANDEN VAN DE AZIATISCHE OLIFANT?

Werkolifanten

De mens is de grootste vijand van de olifant. De mens bewoont en gebruikt steeds grotere gebieden. In die gebieden kunnen geen olifanten meer leven en zo wordt hun leefgebied steeds kleiner.

Op sommige plaatsen gebruiken de mensen Aziatische olifanten om voor hen te werken. Deze olifanten worden uit de natuur gehaald.

Bernhardinefonds

Diergaarde Blijdorp heeft jaren geleden geld binnengehaald om de mensen in het gebied Myanmar, te leren hun werkolifanten op de juiste manier te verzorgen. Zo leven de werkolifanten langer en hebben ze het beter. Ze krijgen zelf jongen en er hoeven geen dieren meer uit de natuur worden gehaald. De naam Bernhardinefonds bestaat inmiddels vervangen door Natuurbehoudsfonds.

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 7

HOE LEVEN DE AZIATISCHE OLIFANTEN IN BLIIDORP?

Luxe verblijf

De olifanten in Blijdorp leven in een heel modern verblijf. Ze hebben een groot buitenterras en een ruim binnenvverblijf.

Het buitenterras is in totaal 1,5 hectare groot. Het is in 3 stukken verdeeld: een familieperk voor de vrouwen met hun jongen, een bullenperk en een perk waar gepaard kan worden. Dit paarperk of ook wel dekperk genoemd, wordt ook gebruikt voor logé's uit andere dierentuinen die op bezoek komen om zwanger te worden. Op dit perk is geen zwembad of greppel waar ze in kunnen vallen tijdens het paren. Lekker veilig dus. De terrassen van de olifanten worden door een droge gracht gescheiden van het publiek. De

mensen kunnen de olifanten vanuit een begroeid pad bekijken. Net alsof ze allemaal in dezelfde omgeving staan. Om ongelukken te voorkomen zijn de perken afgezet met draden waar stroom op staat. Op het familieperk is ook een modderpoel die graag door de olifanten gebruikt wordt.

Het binnenvverblijf is bedoeld als nachtverblijf. Maar als het buiten te koud is voor de olifanten kunnen ze ook in het grote binnenvverblijf blijven. Ook hier staat de bul apart van de rest van de kudde (kijk op tekening nrs 1 en 2). De familiegroep staat op de rest van het binnenvverblijf (nr 4). Een deel van het binnenvverblijf kan ook gebruikt worden om een moeilijke bevalling te

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 8

begeleiden. Los van de groep (zie tekening nr 3). Normaal gebeurt zo'n bevalling op het grote binnenperk of buiten. Met alle olifantenvrouwen en jongen erbij.

Op twee plaatsen kunnen de olifanten naar buiten. De bul via een deur (6) die uitkomt op het bullenperk. Vanuit dit perk kun je op het dekperk komen. De groep gaat via een andere deur (7) naar het familieperk. Als het nodig is kunnen ze ook via deur (6) naar buiten. Voor deze deur staat een grote olifantenkantelaar of "crush".

Olifantenkantelaar?

Dat is nog eens een handige uitvinding. Het is een groot apparaat waar een olifant in kan staan. Dan wordt ze goed vastgeklemd tussen de opengewerkte zijanten die met behulp van electriciteit bewegen. Het hele instrument kan kantelen zodat je de olifant op zijn zijkant hebt. De ene of de andere kant. Zo kun je nog eens makkelijk een olifant van wel 6000 kilo om-draaien om te kunnen opereren.

Soms even apart

Soms komt het wel voor dat één van de olifantenkoeien (of allemaal) apart moet komen te staan. Bijvoorbeeld bij ziekte. De verzorgers kunnen dan van het binnenperk aparte ruimtes maken door palen omhoog te laten komen. De palen zijn ongeveer anderhalve meter hoog en staan zover uit elkaar dat alleen de verzorger er tussendoor kan. De olifanten zien elkaar. Ze voelen en ruiken elkaar nog met de slurf. Ze kunnen alleen even niet naar elkaar toe lopen.

Zwembaden

Olifanten zwemmen graag en veel. Dat kan in Blijdorp ook. Buiten heeft de familiegroep een zwembad en de bul op het bullenperk ook. De familiegroep heeft ook binnen een bad (8 op de tekening). Alle baden worden door de olifanten gebruikt. Het buitenbad wordt niet verwarmd. Net als mensen zijn er olifanten die moeite hebben om "door te komen". Brrrrr, dat ken je vast wel. Ze laten zich door de verzorgers

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 9

wel in bad sturen (met een appeltje in het badwater als aanmoediging) Dat is handig aan het eind van de middag, omdat ze zo het meeste zand kwijt raken. Het is natuurlijk ook heel leuk om te zien. Bij warm weer worden de dieren, voordat ze naar binnen gaan, vaak nog natgespoten. Dat scheelt heel veel in het schoonmaken van het binnenverblijf. Maar de dieren vinden het ook heel erg lekker.

Europees fokprogramma

Diergaarde Blijdorp beheert het Europees fokprogramma voor de Aziatische olifanten. Héél in het kort betekent dit onder andere dat in Blijdorp gekeken wordt welke olifant uit welke dierentuin, het beste in welke groep gezet kan worden. Wie er het beste jonkies met elkaar kunnen maken. En vooral: wie niet! Dit geldt dus voor alle Europese dierentuinen die hieraan mee doen.

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 10

Nog meer Blijdorp-hulp.

Blijdorp steunt de Asian Nature Conservation Foundation. Dit fonds doet onderzoek naar de beste manieren om moeilijkheden tussen mensen en olifanten in hun eigen leefgebied op te lossen en te voorkomen.

Voedsel

In Blijdorp krijgen de olifanten een speciaal dieet. Dat moet wel, anders worden de dieren al heel snel veel te dik en dat is slecht voor ze. In een dierentuin hoeven ze nu eenmaal minder te lopen om aan voedsel te komen.

Wat eet en drinkt een bul per dag?

Een volwassen bul eet en drinkt per dag:

- 10 volle emmers water (van 10 liter);
- 4 kilo paardenbrokken;
- 4 kilo grasbrokken;
- ongeveer 30 kilo hooi.

Verder nog allerlei groenten, fruit (o.a. appels, bananen), wilgentakken, 1 à 2 broden, rijst, kuilgras en extra mineralen en kalk.

De koeien krijgen hetzelfde voedsel alleen van alles veel minder. Soms wordt een deel van het hooi vervangen door stro, omdat de dieren anders te dik worden.

Ik verveel me!

Verveel jij je ook wel eens? Nou een olifant kan daar ook last van hebben. Dat is voor niemand goed maar zeker niet voor dieren in gevangenschap. Dus denken we al jaren, met andere dierentuinen, na over het zo natuurlijk mogelijk bezighouden van dieren. Veel dierentuinen doen mee met het verzinnen van dingen tegen verveling. We noemen dat gedragsverrijking.

Verrijken? Hoe doe je dat?

De dag van de olifantenverzorger zit meestal volgepropt met veel werk. Doordat de dieren zo groot zijn ligt er ook veel poep. Maak dat maar eens even snel schoon. Maar ze eten natuurlijk ook veel. En dan ook nog die belangrijke verrijking.

Hoe verrijk je het gedrag van olifanten eigenlijk? Omdat de dieren in een groep staan gebeurt er ook nogal eens iets onverwachts. Dat is al een heel goed en belangrijk stukje verrijking, maar we doen nog meer:

- op het buitenperk liggen betonnen rioolbuizen met gaten waarin hooi, wilgentakken, groente en fruit verstoppt worden. De olifanten moeten lang peuteren;
- verse bomen voor het strippen van de schors, alleen in de zomer;
- het begraven van wortels in het buitenperk;
- autobanden (alleen binnen);
- waterhoos/bad;
- rubberen ballen waarmee gevoetbald wordt;
- honing of pindakaas op de vloer of muur gesmeerd;
- takken met bladeren die eraf gepeuzeld kunnen worden;
- een net met hooi hangend aan plafond;
- pompoenen, eventueel in hooiruiven;
- hooiruiven met kleine gaten;
- ijsringen met fruit hangend in het verblijf;
- boomer-balls (ballen met gaten) en holle bomen met gaten waar al rollend pinda's uit vallen.
- Een gloednieuwe speelboom met ballen waar voedsel in kan, touwen enz.

Zo houden we de olifanten lekker bezig en geven we ze een leuk leven met elkaar met zo min mogelijk verveling.

DIERENPASPOORT VAN DE AZIATISCHE OLIFANT

pag 11

TIP:

Wil je jouw spreekbeurt/ presentatie nog leuker maken? Leen dan een themakist. Een themakist is geen kant en klare spreekbeurt, maar bevat informatie & fotomateriaal. Kijk op www.diergaardeblijdorp.nl/themakist/

KIJK VOOR MEER DIERENINFORMATIE OP:

www.diergaardeblijdorp.nl